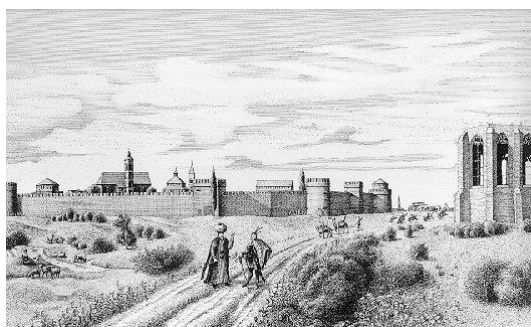

Várak végveszélyben

Az 1552 elején kezdődő megszállás során a törököknek nagy magyar ellenállással kell szembenézniük. A végvári vitézek hősiességgel küzdenek a várak megtartásáért. A harc eddig hiábavalónak tűnik, országunk erődei sorra oszmán fennhatóság alá kerülnek.

A hajdúk Tóth Mihály vezetésével az idei év februárjában kísérletet tettek a szegedi vár visszafoglalására. A város már 1542 óta török uralom alatt áll. Mielőtt a hadművelet indítványozója Debrecenbe menekült, Szeged népszerű főbírája volt, szívében viselte a város sorsát.

Azonban Ibrahim pasa elüldözte, így szabad hajdú vált belőle. Az egykori bíró célja a kormány beleegyezésével a törökök és az általuk támogatott hitújítók kiüldözése volt Szegedről. Emiatt az ostrom előtt felvette a kapcsolatot a hajdúvezető Castalddal, valamint elérte, hogy Ferdinánd király jóváhagyja a támadást. Azonban amikor a csapat átmászott a sáncokon és megölték a kapuőröket, a harcosok vérszomjasan elkezdtek török kereskedőket, előkelőket gyilkolni, fosztogatni. Emiatt elszalasztották a vár rajtaütésének kedvező pillanatát, amikor támadtak, a védők visszaverték azt. Ezt követően a hajdúk nem rontottak rájuk újra, hanem folytatták a fosztogatást a városban. Amikor megérkezett a segítség, az új csapatok sem kezdtek el ostromolni, hanem raboltak. Hiába jött még nagyobb utánpótlás egy újabb támadási kísérlethez, az oszmánok erősen védekeztek a budai felmentőereg segítségével, így azt nem sikerült visszafoglalni.

A szegedi hadakozások még alig értek véget, az egyesült török csapatok máris Temesvárhoz értek. Az ostrom június 24-én kezdődött, mikor az oszmán lovas katonák hírszerzés céljából kezdtek állomásozni a vár alatt. A temesvári őrség mindössze 1000 magyar vitézből és megközelítőleg

ugyanennyi külföldi zsoldos katonából állt. A vár kapitánya Losonczy István volt, aki egy évvel ezelőtt, 1551-ben, már sikeresen megvédte azt a törököktől. Az ostrom előtt pénzt küldött Tímár Mihálynak, a volt szegedi bírónak, hogy a környéki hajdúkból utánpótlást szervezzen. A

felmentősereg már betörni készült a várba, de az oszmánok elállták az útjukat és egytől-egyig kivégezték őket. Mindeközben a várban a katonák már a lázadás szélén álltak. Míg a kapitány a hősi halált választotta volna, a zsoldosok a vár feladásáért könyörögtek. Végül Losonczy beleegyezett, de ennek nem lett jó vége. A törökök csapdát állítottak a menekülő magyar seregnek és a kivonulókat kezdték üldözni, így a vár elfoglalása mellett a védőket is megölték.

Azonban országunk katonái a temesvári vereség után sem lélegeztek fel, hiszen Veszprém volt a következő áldozat, habár eredetileg nem szerepelt az oszmánok tervei között. Khadim Ali budai vezírpaşa barátját, a székesfehérvári Hamza béget egyik éjjel a veszprémi várat védő hajdúcsapat támadta meg és ejtette foglyul. Ezt követően a törökök már 1552. május 20-án körülzárták a várat, de az ostrom csak 26-án kezdődött el. A magyarok skorpióágyúkkal késleltették a támadást, így az oszmánoknak másik táborra kellett keresniük, ezért az Apátnő völgyében telepedtek le. A vár őrsége fegyelmezetlenül viselkedett, a hajdúk és a magyar gyalogosok, darabontok ellentétéből fakadóan. A vár ideiglenes kapitányának Vas Mihály várnagy lett kinevezve, de a fékezhetetlen zsoldosok nem mutattak iránta sok tiszteletet. Az ostrom előtt pár nappal egy véres verekedés is támadt a csekély számú katonák között, habár csak 200 gyalogos és 31 lovas állomásozott ott. Ezután a vár több napon keresztül folyamatos ágyúzásoknak volt kitéve, s a váralakon belül a feszültség egyre nőtt. Belharcok kezdődtek, katonák szöktek ki a várból, az élelmet elvitték és a török táborba menekültek. Azonban az ellenség nem bánt velük kegyesen, sorra ölte a megszökött végvári harcosokat. Vas Mihály ezt látván egyik kiváló katonáját, Székely Tamást küldte el a pasához, hogy tisztázzák a megadás feltételeit. Mindez június 1-jén, az ostrom hetedik napján történt. Ali pasa ígérete szerint mindenki sértetlenül távozhatott, a vár átadásának ellenében. Csakhogy a megszállók nem tartották be az adott szavukat, lemészárolták vagy láncrea verték a menekülő magyarokat. Vas Mihály is ebben a kegyetlen összecsapásban vesztette életét. Néhányan - köztük Székely Tamás is - csak a Bakony erdeibe vezető ösvényeken tudtak megszökni. Veszprém püspökének is sikerült elmenekülnie, Sümegen keresett fedezéket. Miksa főherceg próbált többféle erősítést is küldeni, de vagy egyáltalán nem jött segítség, vagy pedig túl későn érkezett.

Most, hogy a fent említett várak már oszmán kézre kerültek, a török csapatok Nógrád felé menetelnek. Reménykedünk, hogy a következő végvár meg tudja majd állítani a muszlim előrenyomulást...

Isten óvja a magyarokat, Isten áldja a katonákat!

Források:

- A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 9. (Veszprém, 1970)
- Életmód és művelődés Veszprém megyében a 16-18. században (Veszprémi Múzeumi

Konferenciák 10. 2000)

- Bánlaky József: A magyar nemzet hadtörténelme (1928-1942)

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Banlaky-banlaky-jozsef-a-magyar-nemzet-hadtortenelme-2/13-ferdinand-es-szapolyay-janos-ellenkiralyok-kuzdelme-az-ezt-koveto-nehez-idok-a-torok-hoditasok-korszaka-szulejman-halalaig-15261566-2543/iii-torok-hoditasok-i-ferdinand-egyeduli-uralkodasa-alatt-1540-tol-1552-ig-2693/l-az-1552-evi-torok-hadjarat-27F0/2-a-szegedi-veszedelem-27F9/>

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Banlaky-banlaky-jozsef-a-magyar-nemzet-hadtortenelme-2/13-ferdinand-es-szapolyay-janos-ellenkiralyok-kuzdelme-az-ezt-koveto-nehez-idok-a-torok-hoditasok-korszaka-szulejman-halalaig-15261566-2543/iii-torok-hoditasok-i-ferdinand-egyeduli-uralkodasa-alatt-1540-tol-1552-ig-2693/l-az-1552-evi-torok-hadjarat-27F0/a-temesvar-ostroma-es-eleste-2823/>

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Banlaky-banlaky-jozsef-a-magyar-nemzet-hadtortenelme-2/13-ferdinand-es-szapolyay-janos-ellenkiralyok-kuzdelme-az-ezt-koveto-nehez-idok-a-torok-hoditasok-korszaka-szulejman-halalaig-15261566-2543/iii-torok-hoditasok-i-ferdinand-egyeduli-uralkodasa-alatt-1540-tol-1552-ig-2693/l-az-1552-evi-torok-hadjarat-27F0/a-veszprem-eleste-28B2/>

- <http://szigethvar.hu/files/szegedivar.jpg>
- <http://forumhungaricum.hu/wp-content/uploads/2020/06/losonczy5-1280x720.jpg>